

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De ecclesiasticis rebus, quatenus quis testari poßit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

CAPVT I.

Quatenus de Ecclesiasticis rebus testari liceat.

PRIMO, ex hoc cap. colligere licet post Panorm. posse clericum habere proprium, ac licite in episcopum eligi, & denique electum ad tantum dignitatem illud retinere: quod Gratianus ex concilio Agathensi. c. 48. comprobatur in c. episcopi 12. q. 1. plures ad id auctoritates doctissime cogere. item probatur in cap. manifesta. ead. quaest. ex Graecis Synodis, quas Martinus Bracharen. episcop. collegit sub Honorio Papa primo. c. 15. à quibus plurima decreta per eundem Gratianum desumpta fuere, quae tamen falso, in vulgatis codicibus Gratiani, Martino Papae tribuuntur, atque is error frequentissimus est in eo libro, & maxime in d. c. manifesta. Ceterum, quauis notus ille populus ecclesiae catholicae, sub fortissimis ducibus felicissima Apostolorum charitate, res omnes communes haberet, earumque distributio fida sinceritate perageretur, ut perhibet testimonium liber Actuum Apostolorum c. 2. & c. 4. non tamen damnandus est, imò ad clericatum recipiendus is, qui propria bona habere curet, & retinere contendit. c. certi. & seq. 12. q. 1. diuus Augustinus sermone 52. & 53. ad fratres in eremo. Quinimo clericus habens ecclesiasticum beneficium, & patrimonium, potest in proprios usus beneficij reditus expendere, & licite propria bona conseruare, auctore Innocentio. c. episcopus. de preben. quem Abb. ibi sequitur. idem Abbas in disputatione incipiente, Titius clericus. 4. dubio. & in c. 3. de pign. idem Abbas & Cardinalis col. sin. in c. postulasti. de rescript. & ibi Felinus nu. 6. Socin. conf. 91. vol. 3. hoc ipsum ex verbis Thomae deducere conatur Caietanus in 2. 2. q. 185. artic. 7. responsa ad 3. digne etenim sacerdos, seruans altari & ecclesiae, illam mercedem percipit, quae à canonicis aut praelatis sibi distribuitur. c. penult. 1. q. 2. ex concilio Agathensi. c. 36. & c. cum secundum. de prebend. igitur potest stipendia sanctis laboribus debita, & in praemium concessa in alimenta vsusque necessarios ipsius, sacerdos ecclesiam habens licite expendere. Nec oportet ab hac sententia discedere: nam & eam esse communem fatentur Decius in d. c. episcopus. Felin. & Barba. col. penult. in d. c. postulasti. quo in loco idem Barb. & Dec. ab hac opinione discedunt, quibus suffragantur duo. Primum quod ex Hieronymo ad Damasum Gratianus retulit. 2. q. 2. cap. clericos. Is enim inquit: Clericos autem illos conuenit ecclesiae stipendijs sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla suffragantur bona. Qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si, quod pauperum est, accipiant, sacrilegium profecto committunt.

Idem ex Hieronymo repetitum est in reg. monachorum. c. de paupertate. Alterum ex Prosp. adducitur. 1. 2. q. 1. c. illi autem, dum Prosper scribit:

Illi autem, qui tam infirmi sunt, ut suis rebus renunciate non possint, si ea, quae accep. uti erant, dispensatori relinquunt nihil habentibus conferenda, sine peccato possidens suis, quia & ipsi quodammodo sua relinquunt, quando proprijs contenti rebus, nihil eorum, quae labori vel ordine suo debent arbitrantur, accipiunt.

His igitur sententia communis improbat, quibus satisfacere oportet, ne tot sacerdotum animas in discrimen cõiciamus: tutissimam assertionem anxie nimis omittentes.

Prima etenim auctoritas Hieronymi vel consilij potius quam praecipuum exprimit, vel probat illa bona, quae ex reditibus ecclesiasticis pauperum alimentis veteri instituto destinantur, non debere distribui in alendis clericis, qui ex parentum bonis vel à propinquis commodè victum & vestitum aliaque sibi necessaria consequi possint, nõ tamè loquitur de his bonis, quae in obsequij & laboris mercedè digne presbyteris debentur, iustus etenim eorum labor pro operis mercenariis hæc stipendia petit: quo fit, ut apud Hieronymum ipse accipia stipendia, pro decimis, oblationibus, & aliis rebus, quae à Christianis viris in ecclesiam conferuntur: nõ autem pro mercede, quae ab ecclesia clerico ministranti & seruienti in cultu diuino exhibenda est. Aut, si malis, ita accipienda sunt verba Hieron. ut verè locum habeant, data maxima & extrema in pauperibus inopia, ut intellexit Thom. 2. 2. q. 185. art. 7. ad 3. quo casu clerici peccarēt in abusu, non subuenientes quae pauperibus ex illis bonis, nec tamen tenerentur ad restitutionem: quod Caietan. ibi probat, & nos alibi dicemus. Prosperi verò dictum est referendum ad illud tempus, quo incipiebat florescere catholica religio, & Apostolicis consilijs propensissima erga Deum religio veteratur spretis mundani fastus cupiditate, quo clericorum vita mundissima, nulli laborum, nec officio, sed

etiam referrebat: sicuti diuus Hieronymus ad Nepotianum piensissime admonet: & idem in Epistola ad Pammachium de morte uxoris. & Grati. in c. pastor. 1. q. 2. eandem Innocent. opinionem asserit communem. & eam sequitur Syluest. verbo clericus. 4. q. 16. Soci. conf. 91. vol. 3. col. 4. Abb. in disp. 4. dubio 4. Eandem probat Domi. Soto. lib. 10. de iusti. & iure. q. 4. artic. 3. ad fin.

Secundo, ex eodè capite colligo, quod Episcopum in bonis patrimonialibus, & in his, quae ab ecclesia non habuit, testamentum facere posse, & heredem quem velit instituire, ita ut ecclesiam non teneatur heredem relinquere. Abb. hic probat hoc ipsum cam. 40. Apostolor. à quo Grat. assumpsit. c. smi manifesta. 1. q. 1. ibi sicut voluerit. quae verba sunt etiam in cap. quia nos. isto tit. & in c. 1. ut. prox. infra, ubi idem episcopis & presbyteris statuitur. ad idem textum in c. quicumque. 12. q. 3. notat gloss. in capit. episcopus qui filios. 12. q. 2. etiã si episcopus filijs & propinquis careat. quã opinio. Imola præ ceteris asserit in d. c. quia nos. ubi Barba. nu. 7. & hic col. 3. asserit eandem communem esse. & in tract. de peste. Card. 1. parte q. 3. nu. 76. eandem sententiam sequitur Abb. in c. si quis episcopus. de haeret. vbi gloss. Anton. & ceteri Dd. communiter hoc ipsum approbant. His tamè refragatur text. in d. cap. si quis episcopus. dum disunctiue dixit, episcopum instituit hæreticos aut extraneos à sanguine, esse excommunicandum post mortem: ergo non potest extraneos à sanguine instituire heredes. Is verò text. ita intelligendus est, ut in eo episcopum locum habeat, qui hæreticos consanguineos aut extraneos hæreticos heredes instituit. glo. recepta communiter ibi. & Rom. sing. 735. dicens idem esse in quocunque alio Christiano, quod in episcopo. textus optimus in c. sane profertur, versic. item multi. 24. q. 2. gloss. insignis in c. Iudeis in 2. De Iudeis. Præterea aduersus communem opinionem. text. est in c. Episcopus qui filios. 12. q. 2. inquit enim ille canon:

Episcopus, qui filios aut nepotes non habuerit, alium quam ecclesiam non relinquat heredem.

Ergo ecclesiam tenetur instituire heredem. Sed ille text. consilium non necessitatem inducit, secundum gloss. & communem. Quod si attendamus ad verba illius text. quae multo integrius extant in conf. Agathensi. c. 33. parum oberit ille canon opinionem iam diu receptam: ita enim legitur;

Episcopus, qui filios aut nepotes non habens alium quam ecclesiam reliquit heredem, si quid de ecclesia non in ecclesia causa aut necessitate insumserit, quod distrahit, aut donauit, irritum habeatur. Qui vero filios habens, de bonis, quae reliquit, ab heredibus eius indenmitatibus ecclesia consulatur.

Hactenus igitur ille text. non cogit præcisè Episcopum filijs carentè ecclesiam instituire. Vnde sententia Dd. verior est, & expressim optime Henric. sequitur in d. c. si quis episcopus.

Tertio ex vltimo huius c. verbis probatur, res emptas à prelato & pecunia ecclesie, quod dominio ipsius ecclesie acquiri, 7 etiam si proprio prelati nomine fiat emptio. Abb. Doct. hic. & idem ferè statuitur in c. fixum. 12. q. 5. c. 1. c. inquirendum. de pecul. clerico. Verum in his iuribus id tantum dicitur, debere predictas res in iura Ecclesie conferri: non tamè esse à die emptionis in ecclesie dominium translatas: & ideo Hostienn. in d. c. inquirendum. fatetur hanc tertiam conclusionem apertè in iure non probari: licet Doctorum maxima autoritate satis sit præmunita. Communis tamen assertio ex verbis huius c. etiam refragante Host. optime colligitur. & in auth. licentiam. C. de episc. & cler. Nec oberit iuris ciuili regula dictans, emptum ex pecunia aliena ementi acquiri, non ei cuius est pecunia. si ex ea. c. de rei vendi. quia in ecclesia erit speciale, ut emptum ex eius pecunia non ementis sed ecclesie dominio acquiratur. gl. sing. secundum Cardin. & Barb. ibi. col. 1. in d. c. inquirendum. quo in loco ceteri Dd. idè approbat, quibus accedit Regia l. 40. tit. 5. part. 5. gloss. in c. apostolicos. 11. q. 2. Corf. in sing. ver. emptio. Rom. in auth. similiter. C. ad leg. Falcid. col. 6. Bal. in l. si quis presbyter. C. de episcop. & Aret. in l. cum heredes. in prin. ff. de acquir. poss. gloss. in l. vxor marito. ff. de don. int. vir. & vx. & in l. 2. ff. quando ex fact. tu. & in l. si vt proponis. C. de rei vend. ut idem dicitur in re emptæ ex pecunia militis, sicuti in re emptæ ex pecunia pupilli aut minoris. l. 2. ff. quando ex fact. tur. l. 3. C. arbit. tute. Idem videtur in prelato, qui emit ex pecunia ecclesie gloss. in l. 1. C. si quis alteri vel sibi. cuius opinionem asserit Communem esse Ripa in l. senatus consulto. num. 16. ff. in quib. caus. pig. vel hypoch. Est tamen dubium, an sit dicendum, quando res pecunia ecclesie emitur, suppresso nomine ecclesie ab eo qui ecclesie prelati non est, nec administrationem rerum ecclesie tractat, in argumento minoris ad ecclesiam. c. 1. & c. audis. de in

& principalis dicta decisionis in presumptione fraudis eo-
 sistit: dicitur etenim, forte, qua Iustinianus ibi vitur, cau-
 sam impulsivam legis non principale inducit tex. & ibi
 gloff. lmo. & alij in clemen. i. de appella. gloff. in l. in como dato. §. sicut.
 gloff. lmo. & alij in clemen. i. de appella. gloff. in l. in como dato. §. sicut.
 ff. commod. Alex. ad. in l. in ratione. §. quod vulgo ff. ad leg. falcid. num. 13.
 Felin. in c. 2. col. fm. vt. lit. non comest. Dec. in cap. super literis. col. 8. de
 rescript. quibus diligenter inspectis quæstio ista dubia censetur.
 Nisi dixerimus primam opin. quâ gloff. hic asseruit, quo
 ad creditores hæreditarios procedere, cū quibus hæres, qui
 sine repertorij auxilio adit hæreditatem, quasi contrahit. l.
 apud Iulianum. §. si ff. ad Trebellia. & ideo adhuc cessante qualibet
 fraudis suspitione tenetur eis satisfacere, vt defunctus ten-
 nebatur, etiã vltra vires hæreditarias: Secunda verò opinio
 poterit admitti quoad legatarios, quibus hæres non confi-
 ciens inuentarij integra legata soluit etiam iure canonico.
 c. Raynaldus ad ff. isto tit. ex presumptione fraudis & suspitionis,
 quæ in ecclesia & eius ministris cessat, atque ita dubiū istud
 dissoluit Alexand. & Corn. in d. l. §. fina. & Aretin. in d. rubr.
 ff. de acquir. heredit. quibus accedit Bald. in l. filium. C. famil. heredit.
 19 col. penult. dicens † heredē non conficiens inuentariū non
 teneri ad solvendum legatarijs integra legata, si ex legatario-
 riu confessione constiterit patrimoniū hereditariū sufficiens
 non esse ad integram solutionē, idem Alexand. & Aretin.
 2. col. d. rubr. ff. de acquir. heredit. & l. in l. §. si is qui quadrupla a. ff. ad
 senat. cons. Trebellia. & quamvis Socin. ibi dubitet, Baldum se-
 quuntur Alexand. & l. in l. §. i. C. de iure del. ber. Felin. in c.
 quoniam de probat. nu. 30. & Catelli Cotta in vlr. Memor. dictione, In-
 ventarium. vbi plures citat de hac decisione dubitantes, qua
 in re miror Gualdēt. de arte testat. tit. de acquir. heredit. caute. 8. hac
 sententiã Bald. etiã in creditoribus intellexisse, quod a sensu
 Bald. valde alienū est. Ex his etiã quæstio illa diffiniri po-
 terit: an hæres nō confecto inuentario in anima & cōscien-
 20 tia iudicio sit obligatus † ad solvenda onera defuncti vltra
 vires hæreditarias. Nam Bart. in d. rubr. ff. de acquir. heredit. & alij,
 quos ibi referunt Alexand. & l. Bal. in d. l. filium quem habentē.
 col. pen. idem Bartol. in l. i. num. 45. C. de sacrosan. eccles. 102. And. &
 Docto. in c. quanquam de vsur. in 6. Felin. in c. 1. de constit. num. 44.
 tenent in foro conficiantia heredem non confecto inuen-
 21 tario, minimè esse obligatū ad onera hereditaria, vltra vires
 patrimoniij a defuncto relictū, quasi in eo foro præsumptio
 fraudis cesset, quâ opinionē cōmunem esse fatetur Iason. in
 d. rubr. & Carol. Ruin. in consil. 20. lib. 4. Rurij Feder. de Sen.
 in consil. 21. & Paul. de Cast. in ead. rub. diuersum opinantur, ac
 22 nullū esse inter † conficiantia forum & iudiciale discrimē
 existimant. Lex etenim humana, quæ iusta est, etiam in foro
 animæ est seruanda. gloff. recepta Cōmuniter. in c. que in ecclesia-
 rum de consil. Thom. 2. 2. 96. arr. 4. Ea verò lex civilis, quæ non
 confecto inuentario cogit heredē hæreditaria onera subire,
 iusta est, nec in præsumptione consistit, vt modo dixi-
 mus: ergo in iudicio interiori seruabitur. Verū isthac
 23 ratio † quoad creditores quoadmoda est, ita vt in eis locus
 sit opinioni Frederi. Sed quoad legatarios communis senten-
 tia sibi locum vendicabit, quod vitum est Aretin. in d.
 rubr. ff. de acquir. heredit.
 24 His proximum est, † quod notant Paul. Are. & Alex. in l. nemo
 potest ff. de lega. 1. l. Bal. in l. fm. §. cū igitur. col. pen. C. de iure delib.
 l. Bal. in d. l. nemo potest. l. et. 1. n. 55. & ibi Crot. col. 19. Dec. consil. 418.
 colu. 3. Aymon. consil. 174. Ferd. Loazes Illerdenis præsul. in l.
 filius fam. §. diuisi ff. de leg. 1. nu. 71. Guido. Pap. consil. 63. col. pen. vna-
 nimi consensu dicentes, testatorē non posse remittere hæ-
 redi confectioem inuentarij in præiudiciū creditorū, qui-
 bus ipse testator præcise satisfacere tenetur, nec potest eis
 præiudicium inferre. Poterit tamen testator prædictam rem-
 missionē facere in præiudiciū legatarioū, quod expressim
 notant Paul. & Aretin. Alex. Dec. Aym. paulo ante citati, &
 Bal. in l. eum tale. §. Titius ff. de condi. & demonst. quorum Opinio Cō-
 munis est, sicut Alex. asseruit in d. l. nemo potest. col. 5. & Aym. d. consil.
 174. col. fi. Tamest Bald. in l. si. C. arb. iur. contrarium teneat, cui
 assentiuntur l. Bal. in d. l. nemo. l. et. in fm. Crot. ibi. 19. col. & Gui-
 do Pap. d. consil. 63. col. pen. Quin & Aymon in d. con. 147. respon-
 dit, testatorem posse heredē grauare, vt etiam confecto in-
 uentario eius beneficio nō vtatur, ac teneatur creditoribus
 & legatarijs satisfacere, perinde ac si inuentarium non fe-
 cisset, quod notandū esse existimo. His verò alia proximè
 25 aptari qua suo poterit. Nā iure satis compertū episcopi iura-
 mentū in lite, quæ fertur in rebus ecclesiasticis, non potest
 conficere. Hic iuris ratio mota est, quod dicitur De Deo, riu
 in l. in l. Nam is

dubiū an idē sit dicendū contra eum, qui se heredē esse ali-
 cuius existimans, eius hæreditatē obtinuit, vel ea ratione, vt
 deliberare possit, de hæreditate ad eundem bona accepit: qui
 quidē hæreditatem omittens, aliãve de causa à veris heredibus
 conuenitur, controuertitur, sit ne locus iuramento in
 litem aduersus eum, qui repertoriū facere omiserit: & Ra-
 phael Fulgos. in l. vlt. §. sed si post deliberationē. C. de iure delib. scribit
 locum esse delationi iuramenti in litem aduersus eum, qui
 hæreditatem alicuius defuncti eiusq; bona accepit atq; oc-
 cupauit, nec tamen inuentariū confecerit: etenim si postea
 contra eum actum sit petitione hæreditatis, & obtentū, co-
 gendus erit reddere rationē bonorū per inuentarij seriem,
 aut contra ipsum in litem iurabitur, sicuti aduersus tutorē,
 qui repertoriū facere omiserit. Sic enim Iustinianus scribit:

Si quis autem temerario proposito deliberationē quidem petierit, inuen-
 tarium autē minime conscripserit, & vel adierit hæreditatē, vel minime eā
 repudiauerit: non solum creditoribus in solidū tenetur, sed etiam legis Falcidie
 beneficio minime vtatur: quod si post deliberationē recusauerit, inuen-
 tario minime conscripto, tunc res hæreditarias creditoribus vel his, qui ad hæ-
 reditatem vocantur, legibus reddere compellitur, quantitate earū sacramē-
 to res accipientium manifestanda, cum taxatione tamen a iudice faciendā.

Hactenus Codicis text. quo Fulgos. prædictam opinionē
 deducit. Accursius tamen verbo sacramento, eam decisionem
 visus est intelligere, non de iuramento in litem circa rerū
 quantitatem: sed de iuramento in litem quoad estimationē
 rerum, quas habuisset reus ipse ab hæreditate constitit.
 In litem, inquit, si non restituit omnes res, quas constat eū
 habuisse: & licet Corn. exponat Accursij verbū, constar, id
 est, per iuramentum in litem, ea expositio admodum est violen-
 ta, & sensui gloff. & Docto. omnino contraria. Nam vera
 constitutio ipsa Iustiniani & gloff. iuramento in litem lo-
 quuntur, text. quidem quoad rerū quantitatem. gloff. quo-
 ad earum estimationē: quæ admodum distincta videntur.
 Nos verò existimamus, iuramentū in litem, quoad rerum
 hæreditariam quantitatem non confecto inuentario, deferri
 actori aduersus eum, qui bona defuncti & hæreditatē eius
 accepit, in ea specie tantum, cuius mentio fit in d. §. si quis au-
 tem. id etenim negari non potest: quandoquidem ea con-
 stitutio satis expressa est absque vlla interpretū calumnia:
 idemque assueverant inibi dicentes id speciale esse in eo ca-
 su Petrus à Bella peritica, Cynus, Alexand. & Corn. quorū
 sententiam quicquid gloff. dixerit, ita esse accipiendā cen-
 sco, vt in specie d. §. non confecto inuentario iuran-
 entum deferatur in litem, taxatione iudicis præmissa super quan-
 titate bonorū ipsius hæreditatis, non super estimatione.
 Hoc autem idcirco statutū fuisse opinamur ob temeritatē
 illius, qui absque bonorū & rerū repertorio hæreditatem
 nondū certus de eius acceptance receperit, eiusq; res oc-
 cupauerit. Item eo quod maxima sit doli præsumptio ad-
 uersus eum, qui repudiat hæreditatē, quam semel obtinuit,
 & accepit eū termino & facultate deliberandi: forsan enim
 ex ea plura surripuit. Atque ideo equissimū est, quod ratio-
 nē bonorū hæreditarium ex repertorio reddat. Nec eadē
 constitutio in vniuersum accipiendā est, nec extendendā
 ad quæcunque bona defuncti, vel hæreditatem alterius ob-
 tinentem: si quidem quod de tutore Fulg. adducit, maximè
 verū est propter conseruandū pupilli & minoris patrimo-
 nium, quod nullum alium præter tutore defensorē habet,
 in quo maior est præsumptio doli. vnde Fulg. opinio admittenda
 non est extra casum d. §. si quis autem, vel forsan erit ei-
 dem locus aduersus eum, qui mala fide verā hæreditatem
 alienam, nec ad eum pertinentē, iniquissimè occupauerit.

Glossa penultima duplici intellectu textus interpreta-
 tur, quorum prior minimè conuenit litera qua exprimi-
 tur, † hunc Episcopum potuisse iure optimo testari de re-
 25 bus proprijs: igitur non erat monachus, nec renuncia-
 uerat proprijs bonis religionem professus, quia tunc tes-
 tari non posset. Posterior autem intellectus apparet
 ex his, quæ iam satis late tradidimus. Nam episcopus tes-
 tari non poterat de acquisitis post ipsam dignitatem, ip-
 sius ecclesiæ causa, & ex eius bonis: quod in dubio præsu-
 mitur. Potest tamen de his bonis, quæ vel ante dignitatem
 episcopalem habuit, vel post dignitatem acquisiuit, qua
 tamen probantur ex personæ industria, vel aliâ quam
 ex redditibus ecclesiæ acquisita fuisse, saltem sufficientibus
 coniecturis, quæ ponit sequum heredē aut legatarium
 defendentē. Ex prioribus vero glossis colligitur
 iurere ecclesiæ
 culus

